

O'ZBEKISTON HAVO YO'LLARINING DUNYO MIQYOSIDAGI AHAMIYATI

Shaydulova Marjona Zafar qizi

TERDPI Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi 2-kurs talabasi

Tojiboyeva Qunduzxon Nuriddin qizi

TERDPI Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi 2-kurs talabasi

Xolmo'minova Donaxol Axat qizi

TERDPI Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: *Maqolada O'zbekiston havo yo'llarining ahamiyati , xizmat ko'rsatish sifati hamda yillik o'sish reytingi haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar : *havo yo'llari reytingi, sifati, tezligi, qulayligi hamda farqlari.*

Havo transporti— yo'lovchilar, pochta va yuklarni havo yo'llari orqali tashishni amalga oshiradigan transport turi. Uning afzalligi shundaki, yuqori uchish tezligi hisobiga tashish vaqtini juda tejaydi, yer va suv yo'llari bo'lmagan manzillar bilan bevosita transport aloqasini yo'lga qo'yish imkoniyatlarini yaratadi.

Dastlabki Havo transporti Birinchi jahon urushidan keyin Yevropa va Amerika davlatlarida vujudga keldi. Germaniya va Fransiyada transport turi sifatida 1920—21 yillarda rivojlandi. O'zbekistonda birinchi havo yo'li 1929-yil 12-mayda ochildi. Uz. 800 km bo'lgan Toshkent—Avliyoota (Taroz) — Pish-pek (Bishkek) — Olmaota marshrutida Rossiya ko'ngilli havo floti jamiyati ("Dobrolyot")ning O'rta Osiyo bo'limi (Kogon shahri)ga qarashli Germaniyadan sotib olingan "Yunkers—13" samolyotlarida dastlabki yo'lovchilar tashish reysi amalga oshirildi. Shu yili uz. 450 km bo'lgan Kogon—Oq-to'qay—Darg'onota—Xiva hamda Buxoro—Termiz—Dushanbe havo yo'llari ochildi. 1924-yilda Havo transportida jami 1000 yo'lovchi, 200 kg pochta jo'natmalari, 5 t yuk tashildi. 1930-yillar boshidan O'zbekiston havo transportida yuk va yo'lovchilar tashish ommaviy tus oldi, 1930-yildan Toshkent—Mos-kva yo'lida samolyotlar muntazam qat-nay boshladi. Toshkent (1932), nukus va Urganch (1939), Termiz (1940), Namangan (1941) shaharlarida aeroportlar qurilib ishga tushirildi.

Ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda Il—12, YL—14. li2 va turli difikatsiyadagi AN—2 samolyotlari t. parklariga berildi. 1957—58 gsarda havo yo'llarida TU—104, P—18, AN-24, YAK-40 samolyotlari, mi1, mi2, ka26 vertotlari o'zlashtirildi, mahalliy havo kelarida AN—24, YAK—40 samolyotlari qatnay boshladi. Ayni vaqtda dalalarga mineral o'g'itlar va zararkunanda hasharotlarga qarshi preparatlar sepishda, g'o'zani defoliatsiya qilish ishlarida avianiyadan keng

foydalanildi. Qo'qon (1947), Samarqand (1948), Qarshi (1955), Buxoro (1963) va Toshkent yaqinidagi Sergeli (1961) da yangi aeroportlar qurildi. 1974-yildan IL-62, 1977-yildan TU—154 samolyotlari, 1982-yil dekabrda IL—86 aerobuslari respublika havo yo'llarida ucha boshladi.

1980-yilga kelib O'zbekiston havo transporti havo yo'llarining uz. 155 ming km dan ortiq bo'ldi (shu jumladan, mahalliy havo yo'llari uz. 60,1 ming km ni tashkil etdi).

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan keyin O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoniga muvofiq, 1992-yil 28-yanvarda sobiq Ittifoq Fuqaro aviatsiyasi vazirligi tasarrufida bo'lgan O'zbekiston Fuqaro aviatsiyasi boshqarmasi negizida "O'zbekiston havo yullari" milliy aviakompaniyasi tashkil etildi.

Havo transporti O'zbekiston iqtisodiyotida yetakchi tarmoqlardan biri hisoblanadi, mamlakatning tashqi dunyo bilan xalqaro, iqtisodiy, diplomatik, madaniy aloqalarini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Toshkent, Nukus, Samarqand, Buxoro, Urganch, Termiz, Qarshi, Namangan, Andijon, Farg'ona, Navoiy shaharlarida zamonaviy jihozlangan aerovokzal (aeroport)lar ishlaydi. Toshkent aeroporti Markaziy Osiyo mintaqasidagi eng yirik xalqaro aeroport hisoblanadi. Buxoro, Samarqand, Urganch aeroportlari ham xalqaro aeroport maqomiga ega. "O'zbekiston havo yo'llari" milliy aviakompaniyasi muntazam holda 20 ta xalqaro reyslarni amalga oshiradi. Yevropa, Amerika, Janubi-Sharqiy Osiyo, MDH davlatlari shaharlarida uning 44 ta vakolatxonalari ochilgan. Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasi hukumati yordamida aviatsiya tarmog'iga 1 mlrd. 200 mln. AQSH dollari miqdorida investitsiya kiritildi va rivojlangan zamonaviy infratuzilma barpo etildi.

Barcha xalqaro reyslar "Boing" 767/757, A-310, Yu-85 rusumli samolyotlarda bajariladi. "O'zbekiston havo yo'llari" milliy aviakompaniyasi Yevropadagi yirik "Erbas Indast-ri", AQShning "Boing" kompaniyalari, Rossiyaning "Ilyushin" konstruk-torlik byurosi, Germaniya, Fransiya firmalari bilan turli sohalarda hamkorlik qiladi. Shunday hamkorlik natijasida 1993-yildan milliy avia-kompaniya sotib olgan "Erbas" A—310— 300 aerobuslari, "Boing" laynerlari xalqaro reyslarda yo'lovchilarga xizmat qo'rsata boshladi. 2004-yilda "O'zbekiston havo yo'llari" milliy avia-kompaniyasi 3 ta "Boing 757" va "Bo-ing 767" samolyotlarini sotib oldi va G'arb mamlakatlarida ishlab chiqarilgan samolyotlari soni 16 taga yetdi.

Respublika Havo transporti uchun uchuvchilar, texnika xizmati tarkibi, yerdagi xizmat xodimlari "O'zbekiston havo yo'llari" milliy aviakompaniyasining uchish o'quvtexnika markazi (1943-yil 15-mayda tashkil etilgan), Toshkent aviatsiya

institutit tayyorlanadi. 2003-yilda O‘zbekiston Havo transportida 0,8 mln. yo‘lovchi, 5,9 ming t yuk tashildi, yo‘lovchi aylanmasi 3956,5 ming yo‘lovchi km ni, yuk aylanmasi 95,3 ming t km ni tashkil etdi.

Chet mamlakatlarda Havo transporti AQSH, Germaniya, Buyuk Britaniya, Fransiya, Italiya va boshqa davlatlarda rivojlangan. Bu mamlakatlardagi aviakompaniyalarda 300 va undan ortiq yo‘lov-chiga mo‘ljallangan fuqaro samolyotlari, og‘ir yuk transport samolyotlari keng qo‘llanadi.

O‘zbekiston havo yo‘llari (inglizcha: *Uzbekistan Airways*) O‘zbekiston Respublikasining 1992-yilda asos solingan davlat aviakompaniyasidir.

Tarixi[tahrir | manbasini tahrirlash]

„O‘zbekiston havo yo‘llari“ — xalq xo‘jaligi va aholini aviatsiya xizmati (yuk, yo‘lovchi tashuvlari, maxsus aviaishlar) bilan ta‘minlovchi O‘zbekiston Respublikasi milliy aviakompaniyasidir. Aviakompaniya 1992-yil 28-yanvarda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov Farmoniga binoan tashkil etilgan. Ana shu vaqtdan boshlab samolyot parkini zamonaviylashtirish, yangi aerovokzallar qurish, havodagi harakatni boshqarish tizimini tubdan o‘zgartirish, aerodromlarni yangi zamonaviy texnika bilan ta‘minlash, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlovchi baza hamda menejment tizimini takomillashtirishga yo‘naltirilgan respublika Fuqaro aviatsiyasini rivojlantirish davlat dasturi amalga kirdi. O‘tkazilgan islohotlar O‘zbekiston aviatsiya transportining xalqaro, iqtisodiy, diplomatik va madaniy aloqalarini rivojlantirishda yetakchi sohalardan biriga aylanishiga omil yaratdi.

Samolyotlar[tahrir | manbasini tahrirlash]

Airbus A310-300

Boeing 757-200

Ilyushin Il-76TD

2017-yil Yanvar oyi ma'lumotlariga ko'ra kompaniya tarkibida 36 ta samolyot mavjud.

Samolyotlar O'zbekiston havo yo'llari							
samolyotlar	Faoldagi samolyotlar	Buyurtma qilingan samolyotlar	yo'lovchi				eslatma
			F	C	Y	Jami	
<u>Airbus A320-200</u>	10 ^[1]	—	—	12	138	150 ^[2]	<u>hukumat uchun bir</u>
<u>Boeing 757-200</u>	6 ^[3]	—	—	28	156	184	<u>hukumat uchun bir</u>
<u>Boeing 767-300ER</u>	7 ^[4]	—	10	40	157	207	<u>hukumat uchun bir</u>
			—	18	246	264	
<u>Boeing 787-8</u>	2 ^[5]	4 ^[6]	—	24	222	246	
<u>Ilyushin Il-114-100</u>	7	—	—	—	54	54	Bir saqlanadi
<u>Airbus A300-600F</u>	2	—	samolyotlar yuk				
<u>Boeing 767-300F</u>	2	—	samolyotlar yuk				
Total	36	4					

Nofoliyatdagi samolyotlar[tahrir | manbasini tahrirlash]

- Antonov An-24B
- Antonov An-24RV
- Airbus A310-300
- Avro RJ85
- Ilyushin Il-62M

- [Ilyushin Il-76TD](#)
- [Ilyushin Il-86](#)
- [Jakovlev Jak-40](#)
- [Tupolev Tu-154B](#)
- [Tupolev Tu-154M^{\[7\]\[8\]}](#)

O‘zaro kod ulashuv[[tahrir](#) | [manbasini tahrirlash](#)]

O‘zbekiston havo yo‘llari quyidagi aviakompaniyalar bilan o‘zaro kod ulashuvga kelishgan:

- [Air Baltic](#)
- [Air India](#)
- [Czech Airlines \(SkyTeam\)](#)
- [Korean Air \(SkyTeam\)](#)
- [Malaysia Airlines \(oneworld\)](#)
- [Turkish Airlines \(Star Alliance\)](#)

• Xulosa: Xulosa qilib aytishimiz mumkinki O‘zbekiston kundan kunga jadallashib rivojlanmoqda Turizm, hamda boshqa sohalar bunga katta hissa qo‘shmoqda desak adashmaymiz. O‘zbekiston havo yo‘llarining qatnovlari kengligi sifatligiga xizma ko‘rsatish darajasi yuqoriligi bilan ajralib turadi, Va kelajakda bundanda yaxshi hamda a‘lo qulayliklarga ega bo‘lib boraverishiga ishonamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. [„Uzbekistan Airways fleet details“](#) (9-yanvar 2017-yil). 9-yanvar 2017-yilda asl nusxadan [arxivlandi].
2. [„Aircraft News“](#) (9-yanvar 2017-yil). 14-yanvar 2016-yilda asl nusxadan [arxivlandi](#). Qaraldi: 29-dekabr 2021-yil.
3. [„Uzbekistan Airways fleet details“](#) (9-yanvar 2017-yil). 9-yanvar 2017-yilda asl nusxadan [arxivlandi].
4. [„Uzbekistan Airways fleet details“](#) (9-yanvar 2017-yil). 9-yanvar 2017-yilda asl nusxadan [arxivlandi].
5. [„Uzbekistan Airways fleet details“](#) (9-yanvar 2017-yil). 9-yanvar 2017-yilda asl nusxadan [arxivlandi].
6. [„Boeing: HAK «Uzbekiston havo yullari» zakazala 4 Boeing-787 Dreamliner“](#) (9-yanvar 2017-yil). 9-yanvar 2017-yilda asl nusxadan [arxivlandi]. Qaraldi: 20-yanvar 2017-yil.
7. [„Uzbekistan Airways Fleet Details and History“](#) (9-yanvar 2017-yil). 9-yanvar 2017-yilda asl nusxadan [arxivlandi].

-
8. ↑ „[World Airline Directory – Uzbekistan Airways](#)“ (9-yanvar 2017-yil). 9-yanvar 2017-yilda asl nusxadan [arxivlandi]. Qaraldi: 20-yanvar 2017-yil.
 9. O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi (2000-2005)

